

Nebezpečné odpady napříč platnou odpadovou legislativou aneb co je nového?

Tentokrát se zaměříme trochu obecněji na nebezpečné odpady a pokusíme se přehledně uvést, jaká pravidla pro nakládání s nimi jsou nyní aktuální, případně co se ještě kvůli přechodným ustanovením nového zákona a vyhlášek bude měnit.

Který odpad je vlastně tzv. nebezpečný?

Jednoduše řečeno takový, který byl jako nebezpečný odpad (dále též „NO“) zařazen. Zákon o odpadech klade odpovědnost za správné zařazení odpadů na jejich původce, což je logické, protože původce ví, jak odpad vznikl a jaké má vlastnosti. Původce by tedy měl vědět, jestli má jeho odpad některou z patnácti nebezpečných vlastností uvedených v příloze Nařízení Komise (EU) č. 1357/2014 a označených HP 1 až HP 15. To zjistí buď ze znalosti koncentrace nebezpečné látky přítomné v odpadu, nebo provedením odpovídajících zkoušky odpadu. Zkouška má při posuzování nebezpečnosti odpadu vždy přednost. Na základě této znalosti tedy původce v souladu s Katalogem odpadů (zatím ještě vyhláška č. 93/2019 Sb., od 1. 1. 2024 pak vyhláška č. 8/2021 Sb.) zařadí odpad pod katalogové číslo se symbolem hvězdičky a přiřadí mu kategorii N. Pokud v Katalogu není odpovídající číslo s *, zařadí se odpad pod nevhodnější jiné k. č. a přiřadí se mu kategorie O/N. Takto původce označí i odpad kategorie ostatní, který byl znečištěn nebo smíšen s jiným NO, a je třeba s ním tedy nakládat jako s nebezpečným odpadem.

Provede-li původce NO úpravu například výrobní technologie, z níž odpad vzniká, nebo je nebezpečný odpad upraven v zařízení tak, že lze poté předpokládat, že takový odpad již nemá nebezpečnou vlastnost, nelze jej jednoduše „přeargimentovat“ do kategorie „ostatní“. Tato skutečnost musí být prokázána nezávislou odbornou osobou – tzv. pověřenou osobou, která u odpadu provede vyloučení nebezpečných vlastností, a to jak těch ohrožujících životní prostředí, tak

těch, které jsou nebezpečné vůči lidskému zdraví. Teprve na základě Osvědčení o vyloučení NV vydaného pověřenou osobou může být odpad zařazen jako „ostatní“ dle Katalogu, případně se mu přidělí kategorie N/O. Dokument Osvědčení obsahuje i další podmínky, např. pro následnou kontrolu vlastností odpadu.

Požadavky na nakládání s NO

Jsou obecně přísnější z důvodu ochrany jak lidského zdraví, tak životního prostředí. Nový zákon významné změny nepřinesl: NO musí být soustředovány v odpovídajících nádobách, které zabrání úniku odpadů, často jsou nádoby proto ještě ve speciálních skladech na záchytných vanách apod. Nádoby s NO musí být dále označeny nejen k. č. a názvem odpadu, ale také kódem a názvem jeho nebezpečné vlastnosti, napíšeme „nebezpečný odpad“ a výstražným grafickým symbolem pro nebezpečnou vlastnost. Symbolem nebezpečnosti musí být označeny i vstupy do prostor, kde jsou NO umístěny. A stále platí i povinnost mít poblíž NO i tzv. ILNO (identifikační list nebezpečného odpadu), který kromě podrobného popisu odpadu obsahuje další důležité údaje, například z hlediska bezpečnosti práce, první pomoci nebo opatření při havárii. Z hlediska bezpečnosti práce je dále třeba, aby pracovníci, kteří s NO manipulují, používali ochranné pracovní pomůcky a byli proškoleni tak, aby věděli, jaká rizika jim hrozí a co dělat v případě nestandardní situace (úniku odpadu, havárie, požár).

Nový zákon stále jednoznačně zakazuje je mísení nebezpečných odpadů navzájem nebo s ostatními odpady, látkami nebo materiály. Žádný úřad již původci nepovolí vy-

jimku, která byla dřív běžná, tedy upustit od odděleného soustředování nebezpečných odpadů a shromažďovat je ve směsi s jiným nebezpečným nebo ostatním odpadem. To je nyní možné jen v rámci úpravy odpadů v zařízení k úpravě, využití nebo odstranění odpadu na základě povolení krajského úřadu.

Nebezpečné odpady jsou monitorovány i během přepravy, která musí být vždy ohlášena do elektronického systému evidence přeprav, tzv. SEPNO. Od r. 2023 bude povinné takto ohlašovat i přepravu neupravených kalů z čištění odpadních vod (odpadu k. č. 19 08 05). Tento odpad je sice v Katalogu veden jako kategorie ostatní, pokud však vystupuje z technologie čištění bez úpravy, která by v něm snížila obsah patogenních mikroorganismů (tzv. neupravený kal), je považován za infekční. Za ohlášení přepravy NO je zodpovědný primárně odesílatel odpadu, je však možné, aby zpětně přepravu ohlásil příjemce, který do systému potvrzuje, že odpad přijal a přepravu ukončuje. Přepravce se pak řídí dalšími předpisy pro přepravu nebezpečných věcí (ADR, RID).

Přísněji nový zákon nahlíží také na přesuny nebezpečných odpadů mezi provozovny původce. Pokud původce přemísťuje odpady (ostatní nebo nebezpečné) z místa jejich vzniku (v terénu nebo provozovně) do některé jiné své provozovny, stává se tato provozovna skladem odpadů původce. Ten může být dvojího typu – pokud v něm původce soustřeďuje jen odpady kategorie ostatní a zároveň má tento sklad okamžitou kapacitu do 100 tun, stačí jej jen ohlásit příslušnému krajskému úřadu, který mu přidělí identifikační číslo začínající písmeny CS. Takový sklad je zařízením, ale bez povinnosti mít k němu provozní řád a povolení. Původce však musí vést za sklad evidenci odpadů. Tady může mít původce v praxi problém s vážením odpadů, které do skladu přijímá. Druhý typ skladu se týká právě NO, které by si původce přemísťoval mezi provozovny. Tento sklad už musí mít jako zařízení povolení krajského úřadu, a tedy zpracovat provozní řád a plnit i další povinnosti odpadového i např. stavebního zákona, ochrany vod atd.

Jak se lze NO legálně zbavit?

Některé odpady, například oleje či emulze, je možné recyklovat (upravovat, čistit), spalitelné NO mohou být energeticky využívány ve spalovnách nebo cementárnách. Pokud odpad využít nelze, končí na skládkách k tomu určených. Tuto variantu však legislativa chápe jako poslední, nejzazší možnou a odpady musí být před uložením na skládku upraveny. U NO by tato úprava

měla odstranit nebezpečné vlastnosti, je-li to technicky možné; odpady jsou například solidifikovány nebo jinak stabilizovány. Od r. 2023 již nebude možné uložit na skládku takový NO, který lze spálit nebo energeticky či jinak využít. Takové odpady jsou konkrétně katalogovými čísly vyjmenovány v příloze k prováděcí vyhlášce (písm. C přílohy č. 4 k vyhl. č. 273/2021 Sb., účinnost seznamu je od 1. 1. 2023). A samozřejmě stále platí, že nebezpečné odpady, které mají některou z následujících nebezpečných vlastností: HP 1 Výbušné, HP 2 Oxidující, HP 3 Hořlavé, HP 9 Infekční, HP 12 Uvolňování akutně toxického plynu nesmí být ukládány na skládky všech skupin. Tam je jejich úprava nezbytná. Zároveň došlo ke snížení poplatku za uložení NO na skládce. Původní vysoká sazba (více než 5 000 Kč za tunu odpadu) vedla často k obcházení zákona.

Nový zákon se poprvé detailněji věnuje odpadům ze zdravotní a veterinární péče. Znáčná část těchto odpadů má nebezpečnou vlastnost Infekční a na nakládání s nimi jsou kladeny specifické povinnosti. Zdravotnické odpady, tedy takové, které se v Katalogu odpadů zařadí do skupiny 18, však nemusí vznikat výhradně jen ve zdravotnických zařízeních (nemocnicích nebo ordinacích lékařů), ale také v domácím prostředí pacienta nebo v dalších provozech – např. v kosmetických salonech, tetovacích studiích, kadeřnicích nebo zařízeních poskytujících sociální

péči. Vedle zákona o odpadech je třeba řídit se i zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví. Tam jsou stanoveny např. časové lhůty pro shromáždění zdravotnických odpadů u původce, pro přepravu i pro jejich likvidaci, a také požadavky na provozní řády zdravotnických zařízení, které musí obsahovat mj. pokyny pro nakládání se vznikajícími odpady.

Správné zařazení zdravotnických odpadů je opět na původci, ne všechny jsou infekční, a tedy nebezpečné. Opakovaně se vedou diskuse na téma inkontinenčních pomůcek z domovů důchodců nebo mateřských škol. Dle Sdělení MŽP z 20. 1. 2020 (č. j.: MZP/2020/720/226) tyto odpady nejsou automaticky infekční a lze je s výjimkou od pacientů z infekčních oddělení zařadit jako ostatní odpad. Vždy je však třeba dodržovat správné postupy jejich soustředování i likvidace, protože v čase se v nich mohou patogeny namnožit a způsobit jejich infekčnost. Legislativa stanovuje i specifické podmínky pro balení (nádoby pro nebezpečný zdravotnický odpad musí být pevné, nepropustné, nepropíchnutelné a uzavíratelné) a označování odpadů ze zdravotnictví. U nebezpečných odpadů musí být nově uváděn i čas vzniku (tj. naplnění nádoby nebo pytle), způsob dalšího nakládání a jméno zodpovědné osoby. V závislosti na množství zdravotnických odpadů, s nimiž firma nakládá, ať už jako původce nebo např. svozová společ-

nost či provozovatel zařízení, musí mít nakládání s těmito odpady zajištěno odborně způsobilou osobou. Jde o jakéhosi odpadového hospodáře, ale jen pro odpady ze zdravotní a veterinární péče. Zaměstnanci manipulující se zdravotnickými odpady musí být rovněž předpisově proškoleni.

Za zmínku stojí i komunální odpad a jeho nebezpečné složky. Směsný komunální odpad, k. č. 20 03 01, je nadále zařazován do kategorie ostatní, ačkoliv v něm může být obsažena řada nebezpečných součástí. Zákon však předpokládá, že každý – tedy i občan – bude plnit základní povinnost a bude odpady třídit. Obce vždy musí svým občanům poskytnout v rámci systému odpadového hospodářství možnost odložit nebezpečné složky komunálního odpadu a občané by tak měli činit. Děje se tak obvykle na sběrných dvorech nebo při pravidelných mobilních svozech. Některé dříve nebezpečné odpady, které občanům vznikají (elektrozařízení, zářivky, baterie), již do komunálního odpadu vůbec nemají vstupovat, protože jejich sběr je řešen formou zpětného odběru.

Na závěr uvádíme jedno zmírnění povinností, a to při ročním ohlašování produkce a nakládání s odpady. Zde nový zákon upravil původcům limit právě u nebezpečných odpadů a od r. 2022 již ohlašuje jen ten, kdo vyprodukoval nebo nakládal s více než 600 kg NO (oproti dřívějším 100 kg NO). o

KOMPLEXNÍ PORADENSTVÍ V EKOLOGII

služby externího ekologa, audity

vzdělávání
odborné semináře
kurzy na míru

legislativa ochrany
životního prostředí
metodika, výklady

inisoft Consulting

www.inisoft.cz • consulting@inisoft.cz • +420 485 102 698